

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Glastuinbouwlocatie Luttelgeest / Marknesse

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport

3 februari 2009 / rapportnummer 2194-34

1. HOOFDPUNTEN VAN HET MER

College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Noordoostpolder heeft in het huidige bestemmingsplan een glastuinbouwgebied tussen de kernen van Luttelgeest en Marknesse, met een omvang van ca 240 ha bruto oppervlak, vastgelegd. Aanleiding voor de wijziging van dit bestemmingplan is de mogelijke “verrommeling” van het gebied die het huidige bestemmingsplan mogelijk maakt. Om dit tegen te gaan wil de gemeente kaders stellen voor de ruimtelijke ontwikkeling van de glastuinbouwlocatie zodat de ruimtelijke kwaliteiten van het gebied en de milieukwaliteit beter gewaarborgd zijn.

Voor het ontwikkelen van het glastuinbouwgebied moet het bestemmingsplan worden gewijzigd of moet een projectbesluit worden genomen. Voor het besluit over deze bestemmingsplanwijziging wordt de milieueffectrapportage (m.e.r.)-procedure¹ doorlopen. De gemeenteraad van de Noordoostpolder is het bevoegd gezag voor dit besluit.

Commissie voor de m.e.r. (de Commissie) beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport (MER). Dat wil zeggen dat het MER onvoldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als de volgende informatie ontbreekt:

- Een uitwerking van de doelstelling “het in de toekomst op een ruimtelijke, milieuhygiënische en sociaal maatschappelijk verantwoorde wijze mogelijk maken van grootschalige glastuinbouwbedrijven binnen het plangebied” in concrete doelen en meetbare criteria;
- een uitwerking van de alternatieven waarbij maximaal ingezet wordt op ruimtelijke en ecologische kwaliteit;
- Een beschrijving van de bandbreedte van de milieueffecten als gevolg van de mogelijke keuzes van de individuele tuinders. Geef aan of dit aanleiding geeft tot het stellen van restricties of mitigerende maatregelen;
- Een samenvatting die zelfstandig leesbaar is en een goede afspiegeling is van de inhoud van het MER.

In de volgende hoofdstukken geeft de Commissie in meer detail weer welke informatie in het MER moet worden opgenomen. De Commissie bouwt in haar advies voort op de startnotitie. Dat wil zeggen dat in dit advies niet wordt ingegaan op de punten die naar de mening van de Commissie in de startnotitie voldoende aan de orde komen.

2. ACHTERGROND , DOEL, BELEIDSKADER EN BESLUITEN

2.1 Achtergrond en doel

In de Nota Ruimte (2005) is het plangebied aangewezen als concentratiegebied voor glastuinbouw. In 2006 is deze locatie vastgelegd in het Provinciaal Omgevingsplan. In het huidige bestemmingsplan is het gebied reeds aangewezen als glastuinbouwgebied. De gemeente Noordoostpolder wil het bestemmingsplan voor het glastuinbouwgebied Luttelgeest/Marknesse nu aanpas-

¹ Voor technische informatie over de m.e.r.-procedure, de rol van de Commissie, samenstelling van de werkgroep en een overzicht van de door de initiatiefnemer aangeleverde stukken wordt verwezen naar bijlage 1. In bijlage 2 is een overzicht van de zienswijzen opgenomen.

sen. De gemeente kiest voor een marktgerichte benadering voor de ontwikkeling van dit glastuinbouwgebied en wil sturen op ruimtelijke kwaliteit en een goede landschappelijke inpassing.

Geef in het MER aan of en op welke wijze de doelstelling(en) afwijkt van eerdere doelstelling(en)². Geef kort weer hoe de procedure tot nu toe is verlopen en eventueel gewijzigd is ten opzichte van de uitgangspunten, bevindingen en uitkomsten van het MER uit 2002 en 2004.

In de startnotitie wordt aangegeven dat de doelstelling van de gemeente Noordoostpolder “het in de toekomst op een ruimtelijke, milieuhygiënische en sociaal maatschappelijk verantwoorde wijze mogelijk maken van grootschalige glastuinbouwbedrijven binnen het plangebied”³ is. Geef in het MER aan wat hieronder verstaan wordt. Geef tevens aan of er neven doelstellingen voor energie⁴ en duurzaamheid zijn geformuleerd. Bespreek daarbij of deze neven doelstellingen al dan niet in de planvorming worden meegenomen. Werk de doelstellingen verder uit in concrete doelen en naar meetbare criteria voor tenminste de aspecten landschap, water, natuur, licht, lucht en energie.

2.2 Beleidskader en te nemen besluiten

In hoofdstuk 3 van de startnotitie is een samenvatting gegeven van relevant beleid en wetgeving. In het MER moet dit wettelijk kader en het beleidskader worden uitgewerkt naar de randvoorwaarden die deze stellen aan het voornemen. Ga daarbij ook in op het:

- nieuwe Besluit Glastuinbouw van 2010;
- Waterbeheerplan 2007-2011 van Waterschap Zuiderzeeland⁵;
- Nationaal Bestuursakkoord Water⁵.

De gemeente wil sturen op ruimtelijke kwaliteit en milieuaspecten. Geef in het MER aan op welke wijze men dit wil doen. Bespreek hoe men deze ambitie wil vastleggen in nog te nemen besluiten.

Door de gemeente Noordoostpolder wordt momenteel gewerkt aan een Structuurvisie. Deze Structuurvisie wordt later vastgesteld dan het bestemmingsplan voor het glastuinbouwgebied Luttelgeest/Marknesse. Beschrijf in het MER hoe deze procedures zich tot elkaar verhouden.

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

3.1 Algemeen

Voor de realisatie van Glastuinbouwlocatie Luttelgeest / Marknesse is in 2004 al onderzoek gedaan. Ook op landelijke schaal zijn studies uitgevoerd naar bijvoorbeeld “kas zonder afvalwater” (KASZA). Maak, voor zover relevant voor deze glastuinbouwontwikkeling, gebruik van deze bestaande kennis.

² In een eerder stadium is reeds opgesteld: MER glastuinbouwgebied Luttelgeest II (2002) en Aanvulling MER glastuinbouwgebied Luttelgeest II (2004). De adviezen van de Commissie hierover zijn te vinden op onze website www.commissiemer.nl onder projectnummer 1174.

³ Zie pagina 8 onder 1.3 (Doel herziening bestemmingsplan) van de startnotitie.

⁴ Zie ook hoofdlijnenakkoord 2007/2011 Flevoland “Dynamiek in Balans” en de strategische visie van de provincie Flevoland “Werk maken van duurzame energie”.

⁵ Zie ook zienswijze Waterschap Zuiderzeeland (Zienswijze nr. 6, bijlage 2).

De gemeente wil kaders stellen voor de wijze waarop de ruimtelijke ontwikkeling van de glastuinbouwlocatie vorm kan krijgen zodat de ruimtelijke kwaliteiten van het gebied gewaarborgd zijn. De Commissie adviseert te onderzoeken hoe het gebied het best in de context van zijn omgeving ontwikkeld kan worden. Dat wil zeggen te onderzoeken hoe landschap, water en natuur een nadrukkelijke plaats kunnen krijgen in het ontwerp.

3.2 Alternatieven

Voor het MER is gekozen voor een methode waarbij het MMA als vertrekpunt wordt genomen voor het ontwikkelen van het Voorkeursalternatief. Door het aanpassen van het MMA, met zogenaamde terugvalopties, ontstaat het Voorkeursalternatief. Bij de uitwerking van de alternatieven in het MER is het van belang dat het keuzeprocess expliciet beschreven is, zodat de ontwikkeling van de alternatieven navolgbaar is. De Commissie adviseert om mogelijke varianten in de inrichting van het gebied te beschrijven.

De Commissie adviseert om de doelstellingen⁶ bij het opstellen van de alternatieven te benutten en daarbij maximaal in te zetten op ruimtelijke en ecologische kwaliteit. Hierbij kunnen de volgende punten extra aandacht krijgen:

- sluit aan bij de karakteristieke kenmerken en de ruimtelijke kwaliteiten van het plangebied en de omgeving. Geef aan op welke wijze en met welke inrichtingsmaatregelen de zone langs de ontsluitingswegen en de Marknesservaart wordt ingevuld en hoe deze aansluit op de ruimtelijke kwaliteit en de karakteristieke landschapselementen (erfbepanting, singelbepanting, afmetingen van de kavel, bebouwing, etc.) die aanwezig zijn in het plangebied⁷ en de omgeving;
- optimaliseer de alternatieven zodanig dat het leefgebied van beschermde soorten (zoals de rugstreeppad) behouden blijft of versterkt kan worden. Analyseer hiervoor de biotoop-eisen, migratiemogelijkheden, waterkwaliteiten peilbeheer⁸ 9;
- de kwaliteit van het afvalwater in relatie tot ecologische kwaliteit. Onderzoek onder andere de mogelijkheden voor waterketensluiting.

Daarnaast adviseert de Commissie om in het MER aandacht te besteden aan de mogelijkheden om het energetisch rendement te verhogen en de afvalwaterverwerking te optimaliseren.

Een van de uitgangspunten bij deze bestemmingsplanherziening is dat het glastuinbouwgebied volgens een marktgerichte benadering wordt ontwikkeld. Daarmee gepaard ontstaat flexibiliteit in de projectuitwerking. De keuze van de individuele tuinder voor het type glastuinbouw (teeltmedium, gewas en belichting) en het al dan niet toepassen van duurzame energiemogelijkheden geeft een bandbreedte in de mogelijke milieugevolgen van het voornemen. De Commissie adviseert deze bandbreedte uit te werken in een gevoeligheidsanalyse. Geef daarbij aan of deze gevoeligheidsanalyse aanleiding geeft tot het stellen van restricties bij de projectuitwerking en/of mitigerende maatregelen

⁶ Zie pagina 8 onder 1.3 (Doel herziening bestemmingsplan) van de startnotitie.

⁷ De nieuwe ontwikkelingen bieden een kans om te laten zien dat een modern grootschalig kassengebied ook ruimtelijke kwaliteiten kan hebben. Dat betekent dat men in dit MER op het schaalniveau van het plangebied concreet invulling kan geven aan de beoogde ruimtelijke kwaliteit. De Commissie adviseert deze doelstelling toetsbaar te maken.

⁸ Zie RAVON, Ecologisch onderzoek aan de rugstreeppad in de Noordoostpolder, 2007 en RAVON, Gebiedsdekkend onderzoek naar het voorkomen van de rugstreeppad in de provincie Flevoland, 2005.

⁹ Zie ook zienswijze Provincie Flevoland (nr. 8, bijlage 2) en zienswijze Waterschap Zuiderzeeland (nr. 6, bijlage 2).

en hoe deze eventuele restricties en maatregelen geborgd kunnen worden in het vervolgproces.

3.3 Referentie

In de startnotitie wordt een beschrijving van de referentiesituatie gegeven. Dit is de situatie die is vergund en in het huidige bestemmingsplan is vastgelegd. De Commissie adviseert om aannames ten aanzien van de autonome ontwikkeling goed te onderbouwen en inzichtelijk te maken. Daarnaast adviseert de Commissie om als tweede referentiesituatie de huidige situatie in het MER op te nemen. Door ook de milieugevolgen van de alternatieven ten opzichte van de feitelijke situatie te beschrijven worden de feitelijke milieugevolgen inzichtelijk gemaakt.

4. **BESTAANDE MILIEUSITUATIE EN MILIEUGEVOLGEN**

4.1 Algemeen

Dit advies sluit aan op de startnotitie. Voor de milieuaspecten die niet in dit hoofdstuk worden genoemd, kan worden volstaan met de uitwerking zoals in de startnotitie is beschreven.

De omvang van het studiegebied wordt bepaald door het mogelijke optreden van milieugevolgen en kan per milieuaspect verschillen. Bij de beschrijving van milieugevolgen dienen de effecten cumulatief in beeld gebracht te worden.

4.2 Bodem en water

Werk het aspect water conform de startnotitie uit. De commissie adviseert om tevens aandacht te besteden aan:

- de consequenties van het voornemen voor de waterkwaliteit. Geef aan op welke wijze het afvalwater gezuiverd wordt. Beschrijf waar het water wordt ingezameld, gezuiverd en waar het in het oppervlaktewater wordt geloosd. Geef een gemotiveerde onderbouwing van de locatie van afvalwaterzuivering en lozingspunt. Betrek daarbij de kwaliteit en kwantiteit van het afvalwater en benoem de effecten op de directe omgeving. Beschrijf de gevolgen op de oppervlaktewaterkwaliteit door het lozen van het effluent;
- de maatregelen ter voorkoming van emissies van gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten naar water, bodem en lucht;
- hoe omgegaan zal worden met het eventueel ontstaan van brijn en de wijze van lozen op het grond¹⁰- of oppervlaktewater¹¹.

4.3 Natuur

Het MER moet duidelijk maken welke gevolgen de voorgenomen activiteit kan hebben op de natuur. Op basis van de natuurwet- en regelgeving moeten veel natuurgevolgen gedetailleerd onderzocht worden. De Commissie vindt het belangrijk dat, los van de wet- en regelgeving, in het MER op hoofdlijnen een algemeen beeld wordt geschetst van de huidige situatie, de autonome ontwikkeling en de effecten op de natuur in het studiegebied.

¹⁰ Zie ook zienswijze provincie Flevoland (Zienswijze nr.8, bijlage 2).

¹¹ Zie ook zienswijze waterschap Zuiderzeeland (Zienswijze nr.6, bijlage 2).

Gebiedsbescherming

Beschrijf de mogelijke invloed van het voornemen op beschermde natuurgebieden, zoals de in de startnotitie genoemde Natura 2000-gebieden en de ecologische hoofdstructuur (EHS).¹² Maak onderscheid tussen de verschillende gebieden en geef hiervan de status en het beschermingsregime aan.

Houdt bij het onderzoeken van de gevolgen onder andere rekening met de emissies van licht en emissies naar lucht en water. Breng de atmosferische depositie als gevolg van de bedrijfsvoering op de *Natura 2000*-gebieden in kaart. Als op grond van objectieve gegevens niet kan worden uitgesloten dat het voornemen afzonderlijk dan wel in combinatie met andere plannen of projecten, significante gevolgen kan hebben voor het/de Natura 2000-gebied(en), geldt dat een passende beoordeling opgesteld moet worden, waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied.¹³

Werk, voorzover relevant, voor de *EHS-gebieden* binnen het studiegebied de effectbeschrijving op vergelijkbare wijze uit en geef aan of de daarvoor geldende 'wezenlijke kenmerken en waarden' worden aangetast. Toets eventuele effecten aan het relevante toetsingskader voor de EHS.

Soortbescherming

Beschrijf welke door de Flora- en faunawet beschermde soorten, zoals de eerder genoemde Rugstreepad maar mogelijk ook andere soorten als Vleermuizen te verwachten zijn en waar (op kaart) ze voorkomen in het plangebied. Geef aan tot welke categorie deze soorten behoren.¹⁴ Ga in op de mogelijke gevolgen (bijvoorbeeld biotoopvernietiging, barrièrevorming, verslechtering waterkwaliteit) van het voornemen op de standplaats (planten) of het leefgebied (dieren) van deze soorten en bepaal in hoeverre verbodsbepalingen¹⁵ mogelijk overtreden worden. Beschrijf mitigerende maatregelen die de aantasting kunnen beperken of voorkomen. Indien niet voldoende informatie over het voorkomen en het gebruik van het leefgebied door soorten bekend is, voer een veldinventarisatie uit.

4.4 Woon- en leefmilieu

4.4.1 **Energie, CO2-voorziening en belichting**

Geef in het MER de mogelijkheden voor het toepassen van duurzame energie. Bespreek tevens hoe met assimilatiebelichting wordt omgegaan en hoe hinder hiervan kan worden voorkomen.

4.4.2 **Verkeer en vervoer**

Beschrijf de samenstelling van het verkeer en ga in op aantallen ritten van bewoners, werknemers en bedrijfsverkeer en de globale verdeling in tijd. Beschrijf de ontsluitingsstructuur en de functies van de verschillende wegen. Onderzoek de mogelijkheid om de Baarlosedwarsweg door te trekken. Geef de structuur en routes voor vrachtverkeer, gemotoriseerd personenverkeer en fietsverkeer. Geef aan in hoeverre nieuwe wegen worden aangelegd en/of be-

¹² Let op: naast Natura 2000 en de EHS gebieden zijn er andere beschermde gebieden, zoals beschermde natuurmonumenten (art. 10 Natuurbeschermingswet 1998), beschermde leefomgevingen (art. 19 Flora- en faunawet) en gebieden die vanwege internationale verdragen daartoe zijn aangewezen (art. 27 Natuurbeschermingswet 1998). Elk gebied kent zijn eigen beschermingsregime.

¹³ Art. 19f Natuurbeschermingswet 1998.

¹⁴ Er wordt onderscheid gemaakt tussen de categorieën: tabel 1 (algemeen), 2 (overig) en 3 (Bijlage IV HR/ bijlage 1 AMvB) soorten en vogels.

¹⁵ De verbodsbepalingen zijn opgenomen in art. 8 (planten) en 9 - 12 (dieren) van de Flora- en faunawet.

staande wegen worden aangepast. Denk hier met name aan de verkeersveiligheid en beschrijf de fietsstructuur.

4.5 Landschap en cultuurhistorie

Beschrijf op welke wijze de landschappelijke inpassing zal plaatsvinden en op welke wijze gebruik gemaakt zal worden van landschappelijke kwaliteiten die in dit bevedèregebied aanwezig zijn, met name door de inrichting van de zone langs de ontsluitingswegen en de Marknesservaart. Beschrijf de gevolgen op de visueel ruimtelijke en landschappelijke structuur. Geef aan in hoeverre het landschap en de cultuurhistorie afleesbaar zijn/blijven.

5. OVERIGE ASPECTEN

Voor de onderdelen “Leemten in kennis” en ‘Evaluatieprogramma’ heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

5.1 Vergelijking van alternatieven

De milieueffecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven moeten onderling en met de beide referenties worden vergeleken. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Bij de vergelijking moeten de doelstellingen en de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken.

5.2 Vorm en presentatie

De Commissie adviseert in het MER een recente kaart op te nemen waarop alle in het MER gebruikte topografische namen goed leesbaar zijn aangeven.

5.3 Samenvatting van het MER

De samenvatting is het deel van het MER dat vooral wordt gelezen door besluitvormers en insprekers. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Initiatiefnemer: College van burgemeester en wethouders van de gemeente Noordoostpolder

Bevoegd gezag: Gemeenteraad gemeente Noordoostpolder

Besluit: Wijziging bestemmingsplan

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C11.3

Activiteit: ontwikkeling van de projectlocatie voor glastuinbouw met circa 240 bruto hectare glastuinbouw

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- Ecologisch onderzoek aan de rugstreep in de Noordoostpolder, RAVON, 2007;
- Gebiedsdekkend onderzoek naar het voorkomen van de rugstreep in de provincie Flevoland, RAVON, 2005.

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumomstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de zienswijzen en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in de Staatscourant van: 26 november 2008

advies aanvraag: 26 november 2008

ter inzage legging: 27 november tot en met 25 december 2008

richtlijnenadvies uitgebracht: 3 februari 2009

Werkwijze Commissie bij richtlijnenadvies:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie neemt hierbij de startnotitie als uitgangspunt.

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

ing. R. Faasen

drs.ing. S. Gerrits (werkgroepsecretaris)

ing. L.J.M. Raaijmakers

drs. J.G.M. van Rhijn (voorzitter)

ir. K.A.A. van der Spek

dr. N.P.J. de Vries

BIJLAGE 2: Lijst van zienswijzen en adviezen

1. J.G. van Barneveld en H. van Barneveld-Prins, Marknesse
2. Land- en Tuinbouw Organisatie Noord, Drachten
3. Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten, Zeist
4. Vellekoop, namens Hoogendoorn Plant VOF, Bleiswijk
5. Buren van Nieuwland, Marknesse
6. Waterschap Zuiderzeeland, Lelystad
7. C. Cuperus, Luttelgeest
8. Provincie Flevoland, Lelystad
9. M. Dekker, Luttelgeest
10. Anton en Annemieke van Kempen, Marknesse
11. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Utrecht

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport Glastuinbouwlocatie Luttelgeest / Marknesse

College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Noordoostpolder is voornemens een glastuinbouwgebied, tussen de kernen van Luttelgeest en Marknesse, te ontwikkelen met een omvang van circa 240 ha bruto oppervlak. Om de ruimtelijke kwaliteiten in het gebied te waarborgen wil de gemeente kaders stellen voor de ruimtelijke ontwikkeling. Hiervoor zal het bestemmingsplan moeten worden gewijzigd. Voor het besluit over deze bestemmingsplanwijziging wordt een milieueffectrapportage (m.e.r.)-procedure doorlopen. De gemeenteraad van de Noordoostpolder is het bevoegd gezag voor dit besluit.

ISBN: 978-90-421-2612-1

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

w www.commissiemer.nl

